

ПАВЛОТИЧНА

В КОСМИЧНОМУ ОРКЕСТРІ

ДРУГЕ ВИДАННЯ

1 9 2 3

Л Ъ В І В

ДОСІ ВИЙШЛИ ТАКІ КНИЖКИ

ПАВЛА ТИЧИНИ:

СОНЯШНІ КЛАРНЕТИ —

I. видання Київ 1918. „Сяйво“.

II. видання Київ 1920. „Друкарь“.

ПЛУГ — Київ 1920. „Друкарь“.

ЗАМІСЦЬ СОНЕТІВ і ОКТАВ —

Київ 1920. „Друкарь“.

В КОСМИЧНОМУ ОРКЕСТРІ —

I. вид. Харків 1921. Держ. Вид.

II. в. Львів 1923. „НоваКультура“.

ЖИВЕМОМУ КОМУНОЮ —

Харків 1922. Держ. Видавн.

ЗОЛОТИЙ ГОМІН (три перші збір-
ки в одному томі) — Львів 1921.

„Новітня Бібліотека“.

СКОВОРОДА — уривки з симфонії

— Львів 1923. „Нова Культура“.

В КОСМИЧНОМУ ОРКЕСТРІ.

I.

Благословенні:

матерія і просторинь, число і міра!

Благословенні кольори і тембри і огонь,
огонь, тональність всього світу.

Огонь і рух, огонь і рух!

Дух, що пройняв еси все,
Хто ти єсть?

Чи звать тебе спокоем? вітром?
сліпою силою машин?

Чи слухом атомів, ігрою порошин?

Ти перед всім світом руки звів немов
перед пюлітром, — тло

пропеллерами загуло,

хаос у танці завертіло

і десь тромбонами в бездонних

корідорах оддало...

Тьми тем тіл, часток неспаяних самотно забреніло:

Скоріш, скоріш

одне з одним,

орбітно плавко упадім

скоріш!

Мільйони сонцевих систем
вібрують, рвуть і гоготять.

Комети ржуть і басько мчаться,
і океани над океанами шумлять.

Тьми тем тіл, часток неспаяних
спіралять вниз, убік, у стелі..

Огні! огні!

І плачуть і співають промені у далені
немов віолончелі...
Дух, що пройняв еси все,
Хто ти єсть?

II.

Я дух, дух вічності, матерії, я мускули переодосвітні.
Я часу дух, дух міри і простору, дух числа.
Біжать річки аеролітні
од одного мого весла...
Я дух-рушій, я танк-такт, автомобілів хори.
Моторами двигтять мій двір-гараж.
І я так легко, мов дітей на пляж,
веду титанів у простори.
Поверх над поверхом на воді,
розмішаю системи,
вкладаю думи молоді,
даю їм теми.
І от уже летять,
через потоки плинуть.
Аж поки не потонуть —
не встану, не піду.
Летить, летить до сонць, керуйте,
керуйте в круглий дах!
Скликайте всіх і федеруйте,
розносьте гасла по світах!
Не надавайте значіння Сатурновим вінцям
доволі жить для себе, черство! —
Усім планетам, всім сонцям
свобода, рівність і братерство!
І от уже летять,
через потоки плинуть.
Аж поки не потонуть —
не встану, не піду.
Я дух, дух вічності, матерії, я мускули переодосвітні,
Я часу дух, дух міри і простору, дух числа.
Біжать річки аеролітні
од одного мого весла...

III.

В космічному оркестрі
підвладно все одній руці.
Немає меж... і де кінці,
що ставили б сонцям семестри
у голубому молоці?

Пливе етер, струмує вітер,
джерела бють нових поем,
встають сузір'я в формі літер
з навколо сяючим огнем...

І що там час? і що там вік?
і що поняття „вдень“, „уранці“?
Червоний крик, кривавий крик,
Червоних сонць протуберанці!

Нема там смутку, суму-гніту,
чужий системам егоїзм.
Там кожен зна свою орбіту,
закон-закон — соціалізм.

Там кожен зна свої одміни:
сопутник-друг-товариш-брат.
І кожен світ аеростат
іде назустріч що-хвилини.

Один впаде, другий іскриться,
і то без краю й без кінця...
І ні планети ні сонця
не мають права зупиниться.

В космічному оркестрі
Підвладно все одній руці.
Немає меж... і де кінці,
що ставили б сонцям семестри
у голубому молоці?

IV.

Що наші сльози і зойки і крики?
Що всі драми землі в трагедії Космоса?

Вічно юний, первісний і дикий,
Творець, на власнім творі розіпятий, —
Це він на незглибній глибині шаліє й казиться
без берегів!

Легені його бурі видихають!
Серце обняло б найменший атом!
А мозок думку динамітно рве!
Безумний корабель, нагрудений вітрилами,
якор, що в пісні над безоднями заякорить не може —
це він прометейно в майбутнє ридає
і не вертається ніколи.

Ринуть сльози,
води океанам ринуть і розбиваються об вічність.
Бризки одскакують, сиплються!
Бризки, мов іскри з під кресева!
Бризки далеким світам!

Скажіть: що сонць системи, як не бризки?
Скажіть: що земля, як не крапка?
І вся людськість хіба не єсть інфузорії

(пожирай, пожирай себе в краплі води)?
 Під парасолькою власної атмосфери,
 під хмарами дурману і брехні
 земля плакає душі парасольні,
 які ніколи не розберуться в мапі Космоса.
 Мозок їх ледве ворухить віками угноєну грядку.
 Століття чергової омани злегка притрусять канаву
 забобонів,

а там ізнову випари й туман,
 а там ізнову війни і тюрма.
 І нечислимі панахиди під дахом парасольки — мов
 над болотом комарі...

О людськість! О гордість скрупульозна!
 Чи ти коли дивилася в вічності телескоп?

V.

На берегах вічності ходить сонце,
 ходить сонце в шлеях.
 Натягне віз —
 і всі планети в екстаз
 Не кисніть, люде, по-під тинню,
 не плачте од дрібних образ.

На берегах вічності ходить сонце,
 ходить сонце в шлеях.
 Люде, любіть землю.
 Поети, у Космос ведіть.
 Як на планетах барикади —
 всесвіту болить.

На берегах вічності ходить сонце,
 ходить сонце в шлеях.
 Од сонця кожна планета вагітна.
 Планета планеті рівна, привітна
 од сонця.

Орбіта кожної і льот по її силі
 (Гаснуть інертні, тухнуть безсилі) —
 Угору — вниз, угору — вниз!
 І оддаються луни,
 і всі системи, мов комуни,
 що узяли кос-федерації девіз —
 Угору — вниз...
 Люде, любіть землю!
 Поети, у Космос ведіть!
 А у Космос шлях —
 жить!

На берегах вічності ходить сонце,
 ходить сонце в шлеях.

VI.

Мов пущене ядро з гармати
 земля круг сонця творить цикл.
 Тюпцем круг неї лисий місяць, —
 беззубо дивиться в монокл.

О, скільки на землі беззубих,
 бояться сонця і води...
 Роди нам, земле, юних серцем,
 о земле, велетнів роди.

Народи йдуть, червоно мають:
 свободі путь, свободі путь.
 І кровю землю напаяють
 і знов у землю тліть ідуть.

Але на зміну їм — у муці
 другі встають під дзенькіт куль,
 що движуть сили революцій
 в новий октябрь, новий іюль.

Вставай, хто серцем кучерявий.
 Нова республіко, гряди.
 Хлюпни нам, море, свіжі лави.
 О земле, велетнів роди.

Мов пущене ядро з гармати
 земля круг сонця творить цикл.
 Тюпцем круг неї лисий місяць —
 беззубо дивиться в монокл.

Дивись, дивись, нема поради,
 нема тепер шляху до мас.
 Цвіли колись твої декади,
 поки ти жалко не погас.

Горіть же всі, хто кучерявий!
 Нова республіко, гряди!
 Хлюпни нам, море, свіжі лави!
 О земле, велетнів роди!

VII.

Недокровна планета круг сонця сохла
 і заражала простори світів.
 Сонце в артерії землі пригоршні вогню сипало —
 от звідки кров.
 Ах, кров завжди, у ріжній дозі.

і кожна боротьба похожа на свій вік, —
Тайная Вечеря.

Гільстинні дні.

Аероплань, душе моя, аероплань,
не знижуйся, не падай.

Хіба одну тебе обурює — людина-звір, жорстокість
і брехня?

Хіба не в усіх розстріляні серця?

І тисячі закопаних живими в землю—хіба це не вони
що-ночі криком душу розпинають:

О помсти, помсти. Кров за кров.

Кого карать? Сонце, що в артерії землі пригоріло
вогню сипле?

Землю, що без гною негодна родить? —

Не перший в нас Христос: не останній Робесп'єр,
а кров завжди, у ріжній дозі,
і кожна боротьба похожа на свій вік.

Міряди світів тіж самі гасла потрясають.

Пролетар - вулкан спинить свій гнів не може,
і капітал в обхід канали прорива.

Бачу —

Михайличенко й Чумак, ростерзані зубами не багнетами.
лежать в крові і дивляться на нас із невідомої планети
і радіо ще теплий мозок посилає:

ми й тут так само йдем на смерть —
за всіх на смерть —

VIII.

Людськість промовляє

Трьома роstrубами фанфар:

Шевченко — Уїтман — Верхарн.

Мов кабелі од нації до нації:

Потужно революції диктують на землі:

Шевченко — Уїтман — Верхарн.

Включайтесь, дроти,

Надходьте, поети,

Демократії совість,

Демократії вість.

Хай оселедцю й шараварам сліпі докручують на ліру
„Страшний суд“ —

Наш страшний суд прийшов.

(Над нами тінь херувима,

благословенна путь —

яка музика невловима, —

пропеллери гудуть)...

Наш страшний суд прийшов.

Це ж він укинув борозну, якої звик не переореш.

Це ж він нам плюнув у Дніпро
і розділив на двов.

(Над нами тінь херувима,

благословенна путь —

яка музика невловима —

пропеллери гудуть...)

Бють гармати і детонують всі кінці землі.

Материки колються, провалюються царства,

і бурі на кладовищі народів наче сурми.

Гугняві гобої, генії печерні, поети на межі,

долучить свого голосу до голосу сурм.

Людськість промовляє

Трьома роstrубами фанфар:

Шевченко — Уїтман — Верхарн.

IX.

Колись цвіли сади Семіраміди,

і одбігало з Нилу сто двацять рівчаків,

і подавали воду в поле і на гору,

а пля нудьгуючої цариці робили дощ.

І все це руками рабів.

Руками рабів...

Чому ж ми, прокляте покоління,

чому ж ми не можемо ніяк зійтись,

не можемо стати до роботи

і оновити землю?

(Тісніше станьте, сильні духом,
під прапором одним.)

Невже ярмо на нас одвіку?

Невже царі, тюрма і гніт?

Невже знесиля і покора

і арештанське тавро?

Хто, хто засміявся у Європі,

кого на кутні узяло,

що ми тут з голоду здихаєм,

а не даємся ворогам?

(Тісніше станьте, сильні духом,
під прапором одним.)

Так, так, ми пухнемо без хліба.

Надія наша — діти — мруть.

Та голод — революції язик.

А що, як вдарить вам іззаду

всесвітній робітник? —

Хто, хто, засміявся у Європі,
кого на кутні узяло,
що ми тут з голоду здихаєм,
а не даємся ворогам?

Х.

В царях знайшли свою опіку і рідню,
в буржуазії власний спокій, лінь і сон...
Це ж ви Республіку пошили у брехню,
і безоглядно повтікали за кордон.

В крові змішались межі, кілля і ножі
за власницьке, за „рідне“, за своє...
Смішні чужим, своїм пролетарям чужі, —
це ж вам, недоноскам, в обличчя час плює.

В Європі, в тій півній, на сміх усім, на страм
манжетно дипломатите, — шумить винце...
І міряєте степ родючий, наче крам,
за еполети, за підмогу, за слівце...

Надієтесь? На тьму, на забобони мас?
А звідки ж то річки, що ваші греблі рвуть?
Чиї бажання — бачить правду без прикрас,
збагнуть закон життя, життя створить без пут?

Надієтесь? Сконайте, здохніть у пивних,
щоб ваші й кости перетрухли й поцвіли.
Нащо ви темних піддурили і сліпих?
Нащо ви брата проти брата підняли?

Сакви надіньте й жалко руку простягніть, —
ще може знайдеться дурний царьок,
що прийде рятувать вас і народ душить
і визволять за ласий, за чужий шматок.

Сакви надіньте — може в руку хто подасть,
поплаче з вами, і згадає, і зітхне,
як ви жили колись, як купували власть
і як тепер од вас нестерпним трупом тхне...

Надійтеся... Пяніть себе в своїй брехні.
ми підемо вперед — історія не жде.
Народи, встаньте! — зайнялись нові дні,
Інтер-Республіка, Республіка іде!

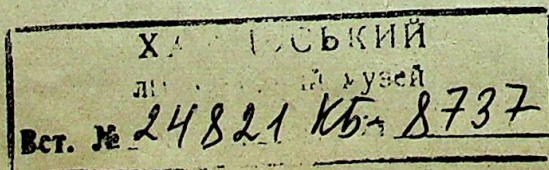
Видавництво НОВА КУЛЬТУРА.

ВИДАНО ДОСІ ТАКІ КНИЖКИ:

1. Павло Тичина:
СКОВОРОДА.
2. Вільгельм Лібкнехт:
ПАВУКИ ТА МУХИ.
3. Н. Ленін:
СВІТОГЛЯД К. МАРКСА.
4. П. Тичина:
В КОСМИЧНОМУ ОРКЕСТРІ.

ГОТУЄТЬСЯ ДО ДРУКУ:

5. Олександр Блок:
ДВАНАЦЯТЬ.
Перекл. В. Бобинський.

ВИДАВНИЦТВО
НОВА КУЛЬТУРА
ЧЕТВЕРТА КНИЖКА

З „Новочасної друкарні“, Львів, Панська 21.

ЛЕСЬКІЙ
Львівський музей
Вст. № 24821. 76 КБ-8737